

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MŠMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Hodnocení kvality spolupráce

Česká Kamenice

Kristýna Drápalová

Říjen, 2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání v rámci projektu „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“, reg. č. projektu CZ.02.3.62/0.0/0.0/15_001/0000586.
Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Obsah

1. Seznam použitých zkratk.....	3
2. Manažerské shrnutí.....	4
3. Základní terminologie	6
3.1 Sociální vyloučení	7
4. Metodologie a cílová skupina evaluace	8
4.1 Cíle evaluace	8
4.2 Předmět evaluace	8
4.3 Limity procesní evaluace	10
5. Popis výchozího stavu spolupráce aktérů v lokalitě	11
6. Popis klíčových aktivit realizovaných v lokalitě v rámci spolupráce.....	12
7. Vyhodnocení spolupráce z perspektivy zapojených aktérů	14
8. Zhodnocení spolupráce a doporučení	19
9. Zdroje a literatura	21
10. Přílohy	21

Seznam obrázků:

Obrázek 1: Schéma – vizualizace klíčových prvků spolupráce v lokalitě.....	13
--	----

Seznam příloh:

Příloha 1: Harmonogram evaluace	21
---------------------------------------	----

1. Seznam použitých zkratek

ASZ	Agentura pro sociální začleňování, odbor Ministerstva pro místní rozvoj ČR
AP	asistent pedagoga
ČSÚ	Český statistický úřad
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	další vzdělávání pedagogických pracovníků
IKV	inkluzivní a kvalitní vzdělávání
IVP	individuální vzdělávací plán
KIV	konzultant inkluzivního vzdělávání
KPSVL	Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
LMP	lehké mentální postižení
LP	lokální partnerství
MPI	Místní plán inkluze
MŠ	mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
NNO	nevládní nezisková organizace
NZDM	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
OP VVV	Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání
OP Z	Operační program Zaměstnanost
ORP	obec s rozšířenou působností
PO	podpůrné opatření
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
SPC	speciálně pedagogické centrum
SPSZ	Strategický plán sociálního začleňování
SŠ	střední škola
SV	sociální vyloučení
SVL	sociálně vyloučená lokalita/lokality
SVP	speciální vzdělávací potřeby
SZ	sociální znevýhodnění
ŠA	školní asistent
Šablony	Šablony pro MŠ a ZŠ - podpora škol formou projektů zjednodušeného vykazování
ŠPZ	školské poradenské zařízení
VA	vstupní analýza Agentury pro sociální začleňování
ZŠ	základní škola

Licence Creative Commons: CC-BY – uveďte původ, Česká republika
Creative Commons — Attribution 4.0 International — CC BY 4.0

Poděkování

Autorka evaluace děkuje všem respondentům v lokalitě za vynikající spolupráci v rámci uskutečněných rozhovorů.

2. Manažerské shrnutí

Cílem procesní evaluace je zhodnocení spolupráce mezi ASZ a místními aktéry v lokalitě Česká Kamenice v oblasti podpory inkluzivního a kvalitního vzdělávání. Mezi klíčové aktéry projektu, jejichž spolupráce je hodnocena, patří zástupce ASZ (konzultant inkluzivního vzdělávání), zřizovatelé škol a školských zařízení (v případě města Česká Kamenice městský úřad), vzdělávací instituce a neziskové organizace.

Stručný úvod o lokalitě Česká Kamenice

Mezi lokalitami, které spolupracují s ASZ, patří město Česká Kamenice spíše k menším lokalitám. Nachází se zde jedna běžná ZŠ, jedna Speciální základní škola a Praktická škola¹ a dvě MŠ.

V České Kamenici nicméně nezávisle na spolupráci s ASZ funguje v mnoha ohledech dobrá spolupráce mateřských škol a základní školy s Odborem sociálních věcí (převážně s OSPOD) a asistenty prevence kriminality (Městská policie).

Ve městě Česká Kamenice také nezávisle funguje spolupráce, koordinace a síťování místních aktérů v lokalitě především díky MAS Český sever, MAS Labské skály a tedy MAP ORP Děčín. Respondenti spolupráci s MAS hodnotili pozitivně.

Metodologie

Procesní evaluace vychází převážně z kvalitativních metod zkoumání. Hlavním zdrojem dat nicméně byly individuální polostrukturované rozhovory, které poskytli klíčoví aktéři lokality. Předkládaná zjištění tedy odrážejí subjektivní pohled těchto respondentů. V evaluaci bylo zkoumáno, jak tito aktéři zpětně hodnotí spolupráci s ASZ při naplňování klíčových aktivit projektu Inkluzivní a kvalitní vzdělávání (dále jen IKV) a v čem by spolupráce mohla fungovat lépe. Většina rozhovorů probíhala formou online rozhovorů přes streamovací služby či telefonicky. Sběr dat se uskutečnil v srpnu a září 2021. Celkem tedy bylo realizováno 10 rozhovorů s **celkem 9 respondenty**² (z toho 6 místních aktérů, 3 zástupci ASZ).

Hlavní zjištění z procesní evaluace

V lokalitě se nepodařilo podat individuální projekt do žádné z výzev OP VVV a zároveň v současné době již není možnost čerpat z jiných dotačních titulů.

¹ Zřizovatelem je kraj.

² V jednom případě jsme v rámci jednoho rozhovoru mluvili se dvěma respondenty dohromady.

Aktéři kvitovali tvorbu strategického dokumentu Místní plán inkluze, na kterém se intenzivně podíleli. Snažili se navrhnout taková opatření a indikátory, aby je odpovědní aktéři byli schopni realizovat. Pokud jde o aktivity a strategické cíle obsažené ve schváleném strategickém dokumentu, ty jsou v souladu s preferencemi aktérů. Jednotlivá opatření uvedená ve strategickém dokumentu tedy reflektují potřeby, které v lokalitě jsou.

Přestože Česká Kamenice patří mezi spolupracující lokality s ASZ, nebyla pozice současného KIV při nástupu jednoduchá, právě z důvodu zklamání místních aktérů z toho, že nepodali individuální projekt do některé z výzev OP VVV. Zároveň již v současnosti nejsou otevřené žádné dotační tituly, kterými by bylo možné účastníky motivovat³.

Nicméně motiv ke spolupráci s ASZ není pouze čerpání finančních prostředků na aktivity uvedené ve strategickém dokumentu MPI, ale je také v zajištění přeměny uvažování o inkluzi jako celku u místních aktérů a v podpoře jejich vzájemného síťování.

Konzultant se tedy snaží obnovit spolupráci s místními aktéry⁴. Dobrá spolupráce byla navázaná s Charitním sdružením Děčín⁵, které bylo motivováno, aby přijalo roli aktéra, který může zapříčinit systémovou intervenci.

Nicméně v tomto kontextu je nutné zmínit, že konzultanti reálně nemohou mít intenzivní častý osobní kontakt s lokalitou, pokud v ní jsou pouze na 0,2 úvazek. Tudíž i tato skutečnost může mít vliv na obnovení spolupráce a samotnou spolupráci s lokalitou.

Nejdůležitější doporučení pro ASZ:

- Zajistit detailní provedení procesem zpracování projektové žádosti.
- Prostřednictvím např. školení zajistit, aby konzultant inkluzivního vzdělávání znal obsah výzev nejlépe před vstupem do lokality včetně všech kritérií, které je povinné splnit, a měl znalost aktérů, kteří se mohou do výzvy zapojit.
- Zajistit, aby KIV měl odpovídající velikost úvazku dle velikosti lokality, množství spolupracujících lokálních partnerů a dle fáze přípravy MPI a projektů.

³ Pracovní skupina Vzdělávání podle konzultanta inkluzivního vzdělávání v současné době v České Kamenici není aktivní jednak kvůli epidemii onemocnění Covid-19, jednak kvůli vyčerpání výzev.

⁴ Konzultant se bude s aktéry zabývat např. tím, jakým způsobem aktéři naplní jednotlivé aktivity uvedené v MPI, jakým způsobem aktivity do budoucna udržet, a co je nutné v lokalitě systémově měnit, aby nedocházelo k vylučování dětí z hlavního vzdělávacího proudu z toho důvodu, že mají podpůrné opatření prvního či druhého stupně.

⁵ Charitním sdružením Děčín poskytuje službu sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi a nízkoprahový klub Sklep.

3. Základní terminologie

Agentura pro sociální začleňování byla v roce 2008 ustavena jako ústřední nástroj státní správy pro řešení sociálního začleňování. Jejím dvěma základními úkoly je zajištění podpory obcím v procesu sociální integrace a odborná koordinace řešení sociálního vyloučení na národní úrovni. ASZ podporuje obce a města v tom, aby mohly plnit svoji funkci v zajišťování rovného přístupu ke vzdělávání, bydlení, zaměstnání, zdravotní péči a dalším zdrojům a institucím všem svým občanům bez ohledu na jejich sociální status.

Základním nástrojem ASZ při řešení sociálního vyloučení v konkrétní obci je **sítování a propojování relevantních místních aktérů**, které je nezbytným předpokladem pro implementaci integračních procesů. K tomu slouží tzv. **lokální partnerství** (dále jen LP), platforma, v jejímž rámci se koordinovaně řeší jednotlivé problematické oblasti prostřednictvím vytčení strategických cílů a naplňování konkrétních opatření pro jejich naplňování. Obec vytváří ve spolupráci s pracovní skupinou pro vzdělávání a zástupci ASZ (lokální konzultant a konzultant pro inkluzivní vzdělávání) **Místní plán inkluze v oblasti vzdělávání** (dále jen MPI).

Cílem MPI je systematizace opatření na podporu inkluzivního vzdělávání v obci v rámci místní vzdělávací soustavy. Plán je vypracován na dobu 3 let. Návrh plánu obsahuje identifikaci problémů v oblasti inkluzivního vzdělávání a rámcový návrh možných opatření řešících daný problém. Opatření přijatá v rámci MPI řeší především problematiku zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků s potřebou podpůrných opatření, zejména zvýšení kvality vzdělávání dětí a žáků socioekonomicky znevýhodněných a pocházejících z odlišného kulturního prostředí, tj. dětí a žáků žijících v sociálně vyloučených lokalitách či ohrožených sociálním vyloučením, a problematiku desegregace škol.

MPI je zpracován v kontextu předpokládaného demografického a sociálně ekonomického vývoje a s ohledem na efektivitu vzdělávací soustavy v místě s ohledem na počty výše zmíněných skupin. Pro nastavení opatření také slouží analýza místní vzdělávací sítě, která popisuje místní vzdělávací síť jak kvalitativně, tak kvantitativně.

ASZ je zprostředkujícím aktérem, který nemá přímý vliv na stav sociálního vyloučení a sociálně vyloučených lokalit v obcích. V současné době je nejsilnějším nástrojem vlivu na obce v rukou ASZ **Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám** (dále jen KPSVL), který umožňuje obcím spolupracujícím s ASZ exkluzivně podávat projekty do uzavřených nesoutěžních výzev, kde jsou pro ně předem alokovány značné finanční zdroje. Projektové

poradenství⁶ v rámci KPSVL se tak stává zásadní intervencí ASZ ovlivňující řešení sociálního začleňování v obcích.

3.1 Sociální vyloučení

Pod pojmem **sociální vyloučení** chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nachází v situaci, kdy mají ztížený přístup ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, a zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení. Současně se snižuje možnost jejich participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Se sociálním vyloučením je často spojena určitá míra stigmatizace ze strany většinové společnosti.

Mezi základní indikátory sociálního vyloučení patří materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování, kriminality a vysoká míra migrace. Kombinace těchto faktorů brání zasaženým jedincům či rodinám v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Různé kombinace intenzity těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o **sociálně vyloučené lokalitě** (dále jen SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou zákonné normy, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti, i faktory vnitřní, které se často mezigeneračně reprodukuje (např. životní styl samotných sociálně vyloučených). Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou. Je však nutné důrazně se vyhradit proti zaměňování pojmu sociální vyloučení s příslušností k romskému etniku, stav vyloučení ze společnosti může postihnout kohokoliv neohledně na jeho etnickou příslušnost.

⁶ Projektovým poradenstvím v tomto smyslu rozumíme „odbornou podporu územních celků a jejich partnerů při přístupu k čerpání fondů EU, zejména v návaznosti na KPSV 2021+, včetně vydávání stanovisek o souladu projektů s PSZ“ (ASZ 2021).

Dopady sociálního vyloučení na oblast vzdělávání jsou komplexní a projevují se v několika rovinách. Obecně lze ale říct, že děti/žáci vyrůstající v prostředí sociálního vyloučení mají menší vzdělanostní šance a jsou častěji předurčeny ke školnímu neúspěchu než jejich vrstevníci.

4. Metodologie a cílová skupina evaluace

4.1 Cíle evaluace

Cílem procesní evaluace je zhodnocení spolupráce mezi ASZ a místními aktéry v lokalitě v oblasti podpory inkluzivního a kvalitního vzdělávání. Mezi klíčové aktéry projektu, jejichž spolupráce je hodnocena, patří zástupce ASZ konzultant inkluzivního vzdělávání (dále jen KIV), zřizovatelé škol a školských zařízení (v případě města Česká Kamenice městský úřad), vzdělávací instituce a neziskové organizace. V evaluaci zkoumáme, **jak tito aktéři zpětně hodnotí spolupráci s ASZ** při naplňování klíčových aktivit projektu a v čem by spolupráce mohla fungovat lépe. Zaměřili jsme se přitom na ty klíčové aktivity, které jsou pro danou lokalitu nejvíce relevantní.

V případě města Česká Kamenice hodnotíme především následující **aktivity projektu**:

1. spolupráce v rámci pracovních skupin Vzdělávání (dále jen PS Vzdělávání),
2. tvorba a schvalování MPI,
3. poskytování projektového poradenství,
4. průběh veřejných workshopů, seminářů a stáží.

Podrobný popis aktivit realizovaných v České Kamenici je předmětem kapitoly 6.

Smyslem hodnocení průběhu spolupráce je získat zpětnou vazbu ke spolupráci města a ASZ, zaměřenou na zjišťování, co fungovalo, co nefungovalo a co by se mělo zlepšit, a celkově zhodnotit kvalitu spolupráce i účinnost a adekvátnost postupů ASZ.

4.2 Předmět evaluace

Předmětem evaluace je projekt „Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami“. Hlavním cílem projektu je v zapojených obcích dosáhnout uplatnění principů kvalitního a inkluzivního vzdělávání na participativním základě a vytvořit podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj opatření vzniklých v průběhu projektu na lokální úrovni.

Stěžejní je přitom vytvoření a naplňování Místního plánu inkluze, činnost PS Vzdělávání a činnost KIV. Vyhodnocení naplňování MPI po obsahové stránce je předmětem závěrečné zprávy *Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě Česká Kamenice*. V procesní zprávě jsou předmětem hodnocení procesní aspekty projektu, tj. kvalita spolupráce ASZ a místních aktérů při realizaci projektu.

Ukazatele kvality spolupráce chápeme v těchto dimenzích:

- koordinace a síťování místních aktérů,
- hodnocení KIV ze strany členů PS,
- spokojenost s organizací PS a kvalita organizačního zajištění,
- motivace místních aktérů,
- komunikace a řešení problémů,
- projektové poradenství,
- udržitelnost neboli schopnost místních aktérů nastavovat a naplňovat společné cíle i po ukončení spolupráce s ASZ.

Na základě úvodního rozhovoru s konzultanty inkluzivního vzdělávání bylo zjištěno, že v lokalitě bylo plánováno podat projekt do výzev OP VVV. Nicméně nakonec projekt podán nebyl, z toho důvodu jsme se v případě města Česká Kamenice v procesní evaluaci zaměřili podrobněji na tento aspekt.

Metodologie

Evaluace vychází z kvantitativních i kvalitativních metod zkoumání, které i přesto, že mají své limity, dohromady umožňují podat komplexnější kontextuální hodnocení dopadů intervencí.

Hlavním zdrojem dat nicméně byly individuální polostrukturované **rozhovory**. Většina rozhovorů probíhala formou online rozhovorů přes streamovací služby či telefonicky. Sběr dat se uskutečnil v srpnu a září 2021. Celkem bylo realizováno **10 rozhovorů**.

Kompletní harmonogram evaluace je uveden v příloze této závěrečné zprávy. Získaná data byla analyzována se zřetelem na zachování anonymity klíčových aktérů. Níže uvádíme přehled všech rozhovorů.

Zdroje dat:

1. Desk research z veřejně přístupných zdrojů.

2. Data z výkazů MŠMT za školní roky 2016/17 až 2020/21.

3. Polostrukturované rozhovory se zástupci ASZ:

- KIV č. 1 (od roku 2019 do roku 2020),
- KIV č. 2 (od roku 2021),
- Lokální konzultant (OP Z).

4. Polostrukturované rozhovory s lokálními aktéry:

- **klíčový zástupce města Česká Kamenice: 1 respondent,**
- **zástupci vzdělávacích institucí:**
 - zástupci ZŠ: 2 respondenti,
 - zástupce MŠ: 2 respondenti.
- **zástupce MAS a MAP: 1 respondent.**

Celkem tedy bylo realizováno 10 rozhovorů⁷ s **celkem 9 respondenty**⁸ (z toho 6 místních aktérů, 3 zástupci ASZ).

4.3 Limity procesní evaluace

Evaluace procesů spolupráce ASZ a obcí se sociálně vyloučenými lokalitami naráží na několik zásadních limitů. Některé z nich jsou obecnými metodologickými problémy evaluace sociálních jevů, jiné se týkají specifík práce ASZ. Je zde rovněž potřeba upozornit na aktuální pandemickou situaci a ztíženou terénní evaluační práci.

Jedná se o interní evaluaci. Z povahy interní evaluace vyplývají možná rizika: možné ovlivnění komunikačních partnerů, reliability dat, příznivější a méně kritická analýza atd. Na odstranění těchto limitů existuje vnitřní kontrola pomocí mikrotýmů a garanta evaluace. Odbornost postupů evaluací je mj. kontrolována interní oponentní skupinou.

⁷ S konzultanty proběhly tři rozhovory.

⁸ V jednom případě jsme v rámci jednoho rozhovoru mluvili se dvěma respondenty dohromady.

5. Popis výchozího stavu spolupráce aktérů v lokalitě

Spolupráce mezi městem Česká Kamenice a ASZ byla navázána v roce 2019. V daném roce se město podepsáním memoranda přihlásilo ke spolupráci na KPSVL.

V roce 2019 byl sestaven Strategický plán sociálního začleňování Česká Kamenice pro období 2020-2022 (dále jen SPSZ). V červnu 2021⁹ byl také schválen MPI města Česká Kamenice pro období 2021-2023, který vznikl na podkladě participativního strategického plánování¹⁰ v rámci setkání PS Vzdělávání.

PS Vzdělávání vedena KIV se začala scházet v květnu roku 2019. Jejím smyslem, jak již bylo zmíněno výše, byla zejména spolupráce na vzniku MPI, tedy především definování problémů v lokalitě týkajících se oblasti vzdělávání, určení cílů a následně i aktivit, kterými budou prostřednictvím realizace projektů cíle naplněny.

V březnu daného roku se uskutečnilo dotazníkové šetření a focus group s pedagogy základních škol. Cílem bylo zjistit jejich pohled na problematiku inkluze. Získaná data a informace byly využity v dokumentu *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání a volného času města Česká Kamenice* a zároveň se jednalo o prvotní data, která byla využita při tvorbě MPI.

V lokalitě se doposud neuskutečnily žádné projekty. V současné době není vyhlášena žádná výzva z OP VVV určená pro sociálně vyloučené lokality a do konce programovacího období pravděpodobně vyhlášena již nebude.

⁹ Předchozí vedení města nemělo zájem o spolupráci s ASZ, nicméně po volbách v roce 2018 došlo ke změně ve vedení města. Tito zastupitelé chtěli zahájit spolupráci s ASZ.

¹⁰ Intenzivní strategické plánování na jednotlivých PS Vzdělávání probíhalo tzv. metodou stromů kombinováno s analýzou potřeb a podněty dále zapracovány do stromů.

6. Popis klíčových aktivit realizovaných v lokalitě v rámci spolupráce

Níže jsou popsány klíčové aktivity (dále jen KA), které shrnují činnosti, jež byly uskutečněny v projektu IKV. Jedná se zejména o aktivity, které jsou součástí monitoringu realizace projektu.

Činnosti, které bylo možné v rámci klíčové aktivity 1 realizovat:

- (KA1) Koordinace a síťování: existence a činnost lokálního partnerství/pracovní skupiny (inkluzivního) vzdělávání

Hlavním nástrojem koordinace a síťování místních aktérů byly **pracovní skupiny**. PS Vzdělávání byla v rámci projektu realizována nejvíce v průběhu tvorby MPI (v roce 2019 až 2020). Předmětem jednání PS Vzdělávání bylo tedy sestavení MPI a také identifikace témat pro vzdělávací akce, které pořádala ASZ.

- (KA1) Podpora strategického plánování: příprava a schvalování MPI

Strategický dokument MPI byl ve městě Česká Kamenice připravován od listopadu roku 2019¹¹. Potřeby i dílčí aktivity stanovené v MPI a další vstupní informace jsou formulovány v samotném dokumentu MPI¹². PS Vzdělávání měla při plánování k MPI několik setkání zvláště se zástupci mateřských škol a zástupci základních škol.

Z aktivit uvedených v dokumentu MPI byla realizována pouze jedna aktivita, jelikož evaluace se uskutečňuje teprve tři měsíce po schválení daného dokumentu (viz *Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě Česká Kamenice*¹³).

Činnosti, které bylo možné v rámci klíčové aktivity 2 realizovat:

- (KA2) Poskytované odborné a projektové poradenství: využívání projektového poradenství ASZ, podpoření žadatelé o projekty

V lokalitě se doposud neuskutečnily žádné projekty. V lokalitě byl plánován jeden projekt, jehož realizátorem mělo být město, který zahrnoval aktivity pro mateřské i základní školu. Tento projekt se však neuskutečnil.

¹¹ V lokalitě nastalo zdržení sepsání dokumentu MPI z důvodu např. nedostatku času aktérů v lokalitě a také kvůli časovému vytížení KIV, který měl na starost více lokalit. KIV byl v lokalitě Česká Kamenice pouze na 0,2 úvazek. Do 6. 2. 2020 bylo nutné mít MPI hotové. Nicméně tento termín byl dodržen.

¹² Viz odkaz: <https://www.socialni-zaclenovani.cz/wp-content/uploads/MPI-Ceska-Kamenice.pdf>

¹³ Drápalová, K. 2021. *Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě Česká Kamenice* (Evaluace spolupráce v rámci OP VVV). Praha: Agentura pro sociální začleňování.

V současné době není vyhlášena žádná výzva z OP VVV určená pro sociálně vyloučené lokality a do konce programovacího období pravděpodobně vyhlášena již nebude. Aktivita uvedené ve strategickém dokumentu MPI lze však financovat z rozpočtu škol a obce, případně celorepublikových, výzev OP VVV (MAP, Šablony).

Činnosti, které bylo možné v rámci klíčové aktivity 3 realizovat:

- (KA3) Poradenství v oblasti komunikace: komunikační plány, PR podpora

Místní komunikační plán pro město Česká Kamenice vznikl. Byl vytvořen pracovníkem ASZ. Cílem plánu bylo nastavit způsoby informování široké veřejnosti o aktivitách města v rámci inkluzivního vzdělávání.

- (KA3) Podpora aktivizace místních aktérů:
 - realizace akcí na podporu IKV (odborné workshopy, veřejná setkání),
 - zapojení do dalších aktivit (např. zahraniční exkurze, tuzemské stáže).

V březnu roku 2019 se uskutečnilo dotazníkové šetření a focus group s pedagogy základních škol. Cílem bylo zjistit jejich pohled na problematiku inkluze. Získaná data a informace byly využity v dokumentu *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání a volného času města Česká Kamenice* a zároveň se jednalo o prvotní data, která byla využita při tvorbě MPI.

Jiné aktivity na podporu aktivizace místních aktérů se doposud v lokalitě nerealizovali.

Činnosti, které bylo možné v rámci klíčové aktivity 5 realizovat:

- (KA5) Analýza místních vzdělávacích systémů: realizace vstupní analýzy

V době tvorby MPI byla již vytvořena vstupní analýza v oblasti vzdělávání. Daný detailně zpracovaný dokument je užitečný zdroj dat a statistik, které se týkají vzdělávací sítě ve městě Česká Kamenice.

Obrázek 1: Schéma – vizualizace klíčových prvků spolupráce v lokalitě

	2019	2020	2021	
Zahájení spolupráce				
Ustavení lokálního partnerství				
Vznik SPSZ				
Vznik MPI				
Evaluace				

Zdroj: Vlastní

7. Vyhodnocení spolupráce z perspektivy zapojených aktérů

Reflexe spolupráce z pohledu ASZ

Předchozí vedení města nemělo zájem o spolupráci s ASZ, nicméně po volbách na podzim roku 2018 došlo ke změně ve vedení města. Tito zastupitelé chtěli zahájit spolupráci s ASZ. Stalo se tak na začátku roku 2019.

V lokalitě se nepodařilo podat **individuální projekt do některé z výzev OP VVV** a zároveň v současné době již není možnost čerpat z jiných dotačních titulů (viz Projektové poradenství).

V reflexi spolupráce z pohledu ASZ jsme vycházeli především z rozhovoru s bývalým¹⁴ a současným¹⁵ konzultantem IKV. Přestože Česká Kamenice patří mezi lokality ochotné ke spolupráci, nebyla pozice současného KIV při nástupu jednoduchá, právě z důvodu zklamání místních aktérů z toho, že nepodali individuální projekt do některé z výzev OP VVV. **Zároveň již v současnosti nejsou otevřené žádné dotační tituly, kterými by bylo možné účastníky motivovat.**

Pracovní skupina Vzdělávání podle KIV v současné době v České Kamenice není aktivní jednak kvůli epidemii onemocnění Covid-19, jednak kvůli vyčerpání výzev.

Nicméně motiv ke spolupráci s ASZ není pouze čerpání finančních prostředků na aktivity uvedené ve strategickém dokumentu MPI, ale je také v zajištění přeměny uvažování o inkluzi jako celku u místních aktérů a v podpoře jejich vzájemného síťování.

Konzultant se tedy snaží obnovit spolupráci s místními aktéry¹⁶. Dobrá spolupráce byla navázaná s Charitním sdružením Děčín¹⁷, které bylo motivováno, aby přijalo roli aktéra, který může zapříčinit systémovou intervenci.

Nicméně v tomto kontextu je nutné zmínit, že konzultanti reálně nemohou mít intenzivní častý osobní kontakt s lokalitou, pokud v ní jsou pouze na 0,2 úvazek. Tudíž i tato skutečnost může mít vliv na obnovení spolupráce a samotnou spolupráci s lokalitou.

¹⁴ Od roku 2019 do roku 2020 na dané pozici.

¹⁵ Od roku 2021 na dané pozici.

¹⁶ Konzultant se bude s aktéry zabývat např. tím, jakým způsobem aktéři naplní jednotlivé aktivity uvedené v MPI, jakým způsobem aktivity do budoucna udržet, a co je nutné v lokalitě systémově měnit - tedy aby nedocházelo k vylučování dětí z hlavního vzdělávacího proudu z toho důvodu, že mají podpůrné opatření prvního či druhého stupně.

¹⁷ Charitním sdružením Děčín poskytuje sociálně aktivizační službu pro rodiny s dětmi a nízkoprahový klub Sklep.

Koordinace a síťování místních aktérů

Ke koordinaci a síťování aktérů docházelo uvnitř PS Vzdělávání. PS Vzdělávání byly organizovány KIV od roku 2019 několikrát v roce.

Někteří zapojení aktéři se vyjádřili, že účast na PS Vzdělávání pomohla k síťování s dalšími členy skupiny, k vylepšení komunikace např. mezi mateřskými školami a základní školou¹⁸, což obecně bylo považováno za přínos způsobený spoluprací s ASZ. Kvůli epidemii onemocnění Covid-19 se však zastavily některé společné aktivity školek a školy, např. setkání předškolních dětí s dětmi z 1. třídy.

V České Kamenici nicméně nezávisle na spolupráci s ASZ funguje v mnoha ohledech **dobrá spolupráce** mateřských škol a základní školy s Odborem sociálních věcí¹⁹ a asistenty prevence kriminality (Městská policie)²⁰.

Ve městě Česká Kamenice také nezávisle funguje spolupráce, koordinace a síťování místních aktérů v lokalitě především díky MAS Český sever, MAS Labské skály a tedy MAP ORP Děčín²¹. Respondenti spolupráci s MAS hodnotili pozitivně.

Spokojenost s organizací PS Vzdělávání a kvalita organizačního zajištění

Dle bývalého KIV byli do PS Vzdělávání zapojeni všichni relevantní aktéři. Nicméně setkání PS Vzdělávání se účastnila také respondentka ze Speciální základní školy a Praktické školy a mylně jí bylo sděleno, že daná škola také bude moci čerpat finance na personální pozice z některé z výzev OP VVV.

Pokud se zaměříme na organizační zajištění PS Vzdělávání, většina aktérů²² ho hodnotila pozitivně. Schůzky se zpravidla konaly na městském úřadě.

V rámci PS Vzdělávání se řešilo nastavování priorit a opatření. Aktéři na schůzkách podávali intenzivně podněty, které reflektovaly potřeby jejich žáků.

¹⁸ Jeden z respondentů hodnotil spolupráci mezi mateřskými školami a základní školou za nedostatečnou.

¹⁹ Většina respondentů velmi kladně hodnotila spolupráci s bývalou vedoucí Odboru sociálních věcí města Česká Kamenice, která měla výbornou znalost místních rodin a dětí a byla ochotná přijít do rodiny a zabývat se např. tím, proč dítě nepřišlo do školky, školy apod. V současnosti se dle respondentů rozvíjí spolupráce s nově nastoupivším vedoucím Odboru sociálních věcí a dvěma novými asistenty prevence.

²⁰ Mateřská škola spolupracovala s asistenty prevence kriminality např. kvůli ztrátě dětských věcí ze šaten. Dva asistenti prevence kriminality také navštěvují základní školu v době přestávek. Asistenti prevence kriminality také chodí do rodin např. budit děti, které zaspí.

²¹ Zajišťují aktivity jako např. vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti inkluze, kurzy zaměřené na spolupráci pedagoga a asistenta pedagoga, kurzy na osobnostně sociální rozvoj ve vztahu k prevenci patologických jevů, řešení konfliktních situací ve škole, ale také aktivity pro rodiče i děti.

²² Některí respondenti si nevybavili průběh setkání.

Dle výpovědí některých respondentů přišla jednání pracovní skupiny vniveč, z důvodu nepodání žádosti do některé z výzev OP VVV (viz Projektové poradenství).

Vnímání osoby KIV členy pracovní skupiny

Vzhledem k tomu, že současný KIV působí v lokalitě poměrně krátce, respondenti nemají dostatečnou zkušenost, aby hodnotili spolupráci s daným konzultantem.

Respondenti se zaměřili na hodnocení spolupráce s bývalým KIV, který se podílel na prvotní tvorbě MPI. Všichni respondenti hodnotili spolupráci s daným KIV negativně např. kvůli dlouhé reakční době. Většina respondentů také vinila daného KIV z nepodání individuálního projektu do některé z výzev OP VVV (viz Projektové poradenství).

Zhodnocení průběhu tvorby a schvalování MPI

Aktéři kvitovali tvorbu strategického dokumentu MPI, na kterém se intenzivně podíleli. Snažili se navrhnout taková opatření a indikátory, aby je odpovědní aktéři byli schopni realizovat. Aktéři tedy v průběhu tvorby připomínkovali a např. měnili indikátory, které navrhl KIV.

Dle respondentů probíhala tvorba dokumentu MPI koordinovaně.

Na začátku roku 2021 vznikla první verze dokumentu MPI, kterou aktéři připomínkovali. KIV zapracoval pouze relevantní připomínky. Aktéři až po delší době dostali vyjádření, že ne všechny připomínky byly zapracovány. Následně došlo k vystřídání osob na pozici KIV.

Po nepodání individuálního projektu některá opatření byla PS Vzdělávání přepracována. Na finální podobě dokumentu MPI se již podílel současný KIV.

Pokud jde o **aktivity a strategické cíle** obsažené ve schváleném MPI, ty jsou v souladu s preferencemi aktérů. Jednotlivá opatření uvedená ve strategickém dokumentu MPI tedy reflektují potřeby, které v lokalitě jsou.

Projektové poradenství

Vzhledem k tomu, že v lokalitě nebyl podán žádný individuální projekt do výzev OP VVV, se v evaluaci logicky nebylo možné zabývat projektovým poradenstvím. Místo toho jsme se od respondentů snažili podrobněji zjistit důvody, proč projekt nebyl podán.

Sice došlo ke zdržení tvorby a schválení MPI, které nastalo např. z důvodu čekání na materiály od místních aktérů potřebné k finalizaci strategického dokumentu MPI. V tomto kontextu je třeba zmínit také podstatný aspekt kapacity bývalého KIV, který byl v lokalitě Česká Kamenice

pouze na 0,2 úvazek. A tedy také z důvodu časové vytíženosti konzultanta došlo k opoždění tvorby strategického dokumentu. Nicméně strategicky dokument MPI byl v potřebný termín schválený Radou města, a tudíž mohl být přiložen k žádosti o dotaci²³.

Tedy důvodem byla skutečnost, že samotná žádost nebyla v odpovídajícím stavu, aby mohla být podána²⁴. Dále v žádosti (a tedy i v dokumentu MPI) chyběla tzv. povinná aktivita, opatření, které by umožnilo žádat o dotaci²⁵. Tuto skutečnost si KIV a lokální aktéři uvědomili týden před datem konce výzvy.

Následně byli aktéři pracovníkem ASZ ujišťováni, že dojde k alokaci finančních prostředků do dané výzvy, nicméně se tak nestalo.

Hodnocení průběhu veřejných workshopů, seminářů a stáží na aktivizaci místních aktérů

V březnu roku 2019 se uskutečnilo dotazníkové šetření a focus group s pedagogy základních škol. Cílem bylo zjistit jejich pohled na problematiku inkluze. Získaná data a informace byly využity v dokumentu *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání a volného času města Česká Kamenice*²⁶ a zároveň se jednalo o prvotní data, která byla využita při tvorbě MPI.

Z focus group i ze samotných rozhovorů s respondenty vyplynuly různé výhrady k inkluzivnímu vzdělávání. Pedagogové stále častěji místo výukových problémů řeší hlavně problémy výchovné a přibývá jim administrativa.

Padla také informace, že se přistoupilo k inkluzivnímu vzdělávání bez patřičné přípravy, chybí metodická podpora ze strany MŠMT (viz příloha č. 2 dokumentu *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání a volného času města Česká Kamenice*). Dále padl také návrh, že by mělo dojít k podstatné revizi nejen inkluzivního vzdělávání, ale také rámcových vzdělávacích programů (dále jen RVP) – zaměření se na praktické věci pro život jedince. Toto téma je velmi aktuální a práce na revizi RVP probíhají a probíhat budou. Měly by být zaměřeny právě na soulad úprav vzhledem k očekávaným výstupům a klíčovým kompetencím žáka na konci základního

²³ Do 6. 2. 2020 bylo nutné mít dokument MPI hotový, aby mohl být přílohou k žádosti o dotaci. Dokument byl před daným termínem schválen Radou města.

²⁴ Společnost ALTA PRO, s.r.o., která byla městem oslovena, aby žádost vytvořila, nedopracovala žádost do potřebného stavu, aby mohla být podána.

²⁵ Součástí výzvy byly povinné aktivity, které nesměly v žádosti chybět. Konkrétně šlo o balíček aktivit a každý žadatel musel u daného balíčku vybrat minimálně jednu aktivitu, aby se dala žádost podat. Touto aktivitou mělo být mentorování a školení pedagogů běžné základní školy pedagogy Speciální základní a Praktické školy. Tito pedagogové byli osloveni, neměli však zájem aktivitu vykonávat. Po tomto zjištění nedošlo k oslovení jiných odborníků např. PPP, SPC či jiné speciální základní školy. Žádná jiná povinná aktivita v žádosti (a tedy i v MPI) nebyla zahrnuta, tudíž i tato skutečnost vedla k nepodání žádosti o dotaci.

²⁶ Zpráva ze šetření mezi pedagogy Základní školy T. G. Masaryka je přílohou č. 2 daného dokumentu.

vzdělávání. K tématu jsou připraveny online konference ze strany MŠMT, potažmo Národního pedagogického institutu.

Jiné aktivity na podporu aktivizace místních aktérů se doposud v lokalitě nerealizovaly.

Zhodnocení spolupráce při tvorbě vstupní analýzy, při nastavování komunikační strategie

V roce 2018 byla vytvořena vstupní analýza v oblasti vzdělávání. Většina respondentů si vybavila sběr dat pro tvorbu daného dokumentu. Daný dokument slouží jako podklad pro plánování strategických cílů v MPI. Většina respondentů hodnotila dokument jako kvalitně a detailně zpracovaný zdroj dat a statistik, které se týkají vzdělávací sítě ve městě Česká Kamenice. Vstupní data byla relevantní, měla odpovídající hodnotu a zásadním způsobem napomohla k tvorbě opatření uvedených v MPI.

Pokud jde o komunikační strategii, ta má podobu stručného excelového souboru. Nejednalo se o živý dokument, se kterým by se v lokalitě dále pracovalo. Dokument byl připravován bývalou metodičkou KIV. Žádný z aktérů si na dokument nevzpomněl.

Budoucnost spolupráce v oblasti vzdělávání z pohledu místních aktérů lokality

Klíčový zástupce města Česká Kamenice kvituje pokračování ve spolupráci s ASZ z hlediska podpory při tvorbě opatření souvisejících s inkluzí ve vzdělávání. Velmi kladně hodnotil také spolupráci s lokálním konzultantem a přeje si v ní pokračovat.

Padl i jeden konkrétní návrh aktivity, která by mohla v lokalitě v budoucnu vzniknout, a sice vytvoření seminářů zaměřujících se na principy Montessori pedagogiky.

8. Zhodnocení spolupráce a doporučení

Z počátku slibný potenciál pro produktivní spolupráci mezi lokalitou Česká Kamenice a ASZ, která by vedla ke konkrétním výsledkům v souvislosti s inkluzivním vzděláváním, se v lokalitě nenaplnil. Klíčovou roli v tom sehrála skutečnost, že lokalita nepodala projekt do individuální výzvy²⁷ a zároveň nevyužila ani jiné dotační tituly. V důsledku toho současný KIV nemá z hlediska dotačních titulů lokalitě co nabídnout a motivovat aktéry ke spolupráci tak může být obtížnější.

Pracovní skupina Vzdělávání podle KIV v současné době v České Kamenici není aktivní jednak kvůli epidemii onemocnění Covid-19, jednak kvůli vyčerpání výzev.

Nicméně motiv ke spolupráci s ASZ není pouze čerpání finančních prostředků na aktivity uvedené ve strategickém dokumentu MPI, ale je také v zajištění přeměny uvažování o inkluzi jako celku u místních aktérů a v podpoře jejich vzájemného síťování.

Konzultant se tedy snaží obnovit spolupráci s místními aktéry²⁸. Dobrá spolupráce byla navázaná např. s Charitním sdružením Děčín²⁹, které bylo motivováno, aby přijalo roli aktéra, který může zapříčinit systémovou intervenci.

Silnou stránkou lokality byla doposud³⁰ dobrá spolupráce mezi sociálním odborem města, asistenty prevence kriminality a školami, školkami.

Doporučení

Níže jsou uvedena doporučení, která se vztahují k ASZ, konkrétně k možnostem úpravy činnosti ASZ v lokalitě Česká Kamenice či dílčí změny realizace projektu *Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami* jako celku.

²⁷ Od respondentů jsme se snažili podrobněji zjistit důvody, proč projekt nebyl podán. Důvodem byla skutečnost, že samotná žádost nebyla v odpovídajícím stavu, aby mohla být podána, např. v žádosti (a tedy i v dokumentu MPI) chyběla tzv. povinná aktivita, opatření, které by umožnilo podat žádost o dotaci (viz Projektové poradenství).

²⁸ Konzultant se bude s aktéry zabývat např. tím, jakým způsobem aktéři naplní jednotlivé aktivity uvedené v MPI, jakým způsobem aktivity do budoucna udržet, a co je nutné v lokalitě systémově měnit, aby nedocházelo k vylučování dětí z hlavního vzdělávacího proudu z toho důvodu, že mají podpurné opatření prvního či druhého stupně.

²⁹ Charitním sdružením Děčín poskytuje službu sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi a nízkoprahový klub Sklep.

³⁰ Většina respondentů velmi kladně hodnotila spolupráci s bývalou vedoucí Odboru sociálních věcí města Česká Kamenice, která měla výbornou znalost místních rodin a dětí a byla ochotná přijít do rodiny a zabývat se např. tím, proč dítě nepřišlo do školky, školy apod. V současnosti se dle respondentů rozvíjí spolupráce s nově nastoupivším vedoucím Odboru sociálních věcí a dvěma novými asistenty prevence.

Doporučení adresovaná lokalitě jsou součástí závěrečné zprávy *Hodnotící zpráva o dopadu projektu v lokalitě Česká Kamenice*.

ZÁVĚRY	DOPORUČENÍ
1. Naplňování strategických cílů a opatření formulovaných v dokumentu MPI je zásadně ovlivněno nedostatkem finančních zdrojů Pokud jde o aktivity a strategické cíle obsažené ve schváleném MPI, ty jsou v souladu s preferencemi aktérů. Jednotlivá opatření uvedená ve strategickém dokumentu MPI tedy reflektují potřeby, které v lokalitě jsou. Nicméně bude je obtížně naplňovat v důsledku nedostatku finančních zdrojů způsobeným nepodáním žádosti o dotaci. Žádost byla v lokalitě připravována, nebyla však nakonec podána. Důvodem byla skutečnost, že samotná žádost nebyla v odpovídajícím stavu, aby mohla být podána. Dále v žádosti (a tedy také v dokumentu MPI) chyběla tzv. povinná aktivita, opatření, které by umožnilo žádat o dotaci. Následně byli aktéři pracovníkem ASZ ujišťováni, že dojde k alokaci finančních prostředků do dané výzvy, nicméně se tak nestalo.	Zajistit detailní provedení procesem zpracování projektové žádosti Místním partnerům detailně představit proces zpracování projektové žádosti včetně harmonogramu zpracování projektové žádosti a zajištění konzultace s expertem na strukturální fondy. (Díky seznámení se s detailním procesem zpracování projektové žádosti by město mohlo vybrat vhodnou společnost, která by měla zhotovení žádosti na starost, příp. si město samo vyhradit pracovníka, který by měl tvorbu žádosti na starost.)
2. Speciální základní školy a Praktické školy bylo mylně sděleno, že bude také moci čerpat finance na personální pozice z některé z výzev OP VVV Setkání PS Vzdělávání se účastnila respondentka ze Speciální základní školy a Praktické školy a mylně jí bylo sděleno, že daná škola také bude moci čerpat finance na personální pozice z některé z výzev OP VVV.	Prostřednictvím např. školení zajistit, aby KIV znal obsah výzev nejlépe před vstupem do lokality včetně všech kritérií, které je povinné splnit, a měl znalost aktérů, kteří se mohou do výzvy zapojit Jednotliví experti na strukturální fondy daného operačního programu zajistí proškolení KIV na jednotlivé výzvy včetně poskytnutí individuálních konzultací konzultantům.
3. KIV reálně nemůže mít intenzivní osobní kontakt s lokalitou a obecně dostatek času s lokalitou (a se všemi místními partnery) spolupracovat, pokud v ní je pouze na 0,1 až 0,2 úvazek³¹. Tato skutečnost může mít negativní vliv na tvorbu a průběh spolupráce ASZ s lokalitou, příp. obnovování spolupráce s lokalitou.	Zajistit, aby KIV měl odpovídající velikost úvazku dle velikosti lokality, množství spolupracujících lokálních partnerů a dle fáze přípravy MPI a projektů. Tento krok by mohl vést k nastavení optimální podpory lokality ze strany KIV a obecně optimálního průběhu spolupráce mezi ASZ a lokalitou. Tímto by se mohla také eliminovat např. délka reakční doby ze stran KIV vůči lokálním partnerům.

³¹ Tato skutečnost platí, pokud není lokalitě poskytována pouze vzdálená podpora.

9. Zdroje a literatura

Agentura pro sociální začleňování. 2020. *Manuál pro evaluaci individuálního projektu OP VVV: Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami*, revize. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Laštůvka, J. n. a. *Foto Česká Kamenice*.

Město Česká Kamenice ve spolupráci s ASZ. 2021. *Místní plán inkluze města Česká Kamenice pro období 2021-2023*. Praha: Agentura pro sociální začleňování.

Svobodová, A. 2019. *Vstupní analýza v oblasti vzdělávání a volného času města Česká Kamenice*. Praha: Agentura pro sociální začleňování.

10. Přílohy

Příloha 1: Harmonogram evaluace

Aktivita	Obsah činnosti	Datum
Desk research	sekundární analýza dat, zpracování dat z MŠMT	8/2021
Evaluační design	vytvoření evaluačního designu	8/2021
Tvorba evaluačních nástrojů	výběr a tvorba vhodných evaluačních nástrojů (scénář rozhovorů)	8/2021
Rekrutace respondentů	oslovení a domluvení termínů rozhovorů	8/2021
Sběr dat	10 polostrukturovaných rozhovorů	8-9/2021
Analýza dat	čistění dat, triangulace, kódování etc.	9/2021
Psaní výzkumné zprávy	formulace zjištění + doporučení	9/2021
Zpracování připomínek od ASZ	zpracování interních připomínek	10/2021

Zdroj: Vlastní